

רק אצל העוסקים בתורה שייך טומאת מת

וַיִּדְבֹר יי אֵל מִשָּׁה וְאֵל אֶהְרֹן לֵאמֹר: זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה
אֲשֶׁר צִוָּה יי לֵאמֹר דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ
פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא עָלָה
עָלֶיהָ עֹל: (במדבר יט, א-ב) אור החיים פר' חוקת

זאת חקת התורה. צריך לדעת למה כינה למזבח זו סם
כללות התורה, שהיה לו לומר זאת חקה וגו', או זאת חקת
הטומאה או חקת הטהרה כדרך אומרו (שמות יב מג) זאת חקת
הפסח, ואין לומר שנתכוין להצריך טהרת אפר פרה לעסוק
בתורה, כי לא כן מצינו לרבותינו ז"ל שאמרו (ברכות כב.) שאדרכא
אין דברי תורה מקבלין טומאה, ולכל סברות רבותינו ז"ל (ס)
אפילו להמחמירים בצעלי קריין מטעם שצריך באימה וזיראה
וכו', מודים בטמאי מת שמוותרים בעסק התורה:

ויתבאר הענין על פי מה שאמרו צפרק בחרא דנזיר (סא):
ופסקו רמב"ם צפרק א' מהלכות טומאת מת (ה"ג), שאין הכותי
נעשה טמא מת, וזה לשונו: שאם נגע במת או נשאו או האהיל
עליו הרי הוא כמו שלא נגע, הא למה זה דומה לכהונה שנגעה
וכו', ע"כ. והנה ההבדל שבו הורמו עם בני ישראל משאר הגוים,
הוא באמצעות קבלת התורה, שזולת זה הנה פְּכַל הַגּוֹיִם בֵּית
ישראל (ע"פ יחזקאל כה ח). ומעתה טעמנו לֹא דִבַּשׁ אֶמְרֵי אֵל כִּמְה
שאמר זאת חקת התורה, פירוש חקה זו של הטומאה ותנאי
טהרתה תסובב מהתורה, כי על ידי שקבלו התורה, נעשו עם בני
ישראל דבר שהרוחנים השפלים תאבדים להדבק בהם, להיותם
חטיבה של קדושה עליונה בחייהם גם במוותם, בחייהם שבנוגע
במת או יאהילו עליו וכדומה, תדבק בהם הטומאה שבמת ולא
תחפץ להפריד, אם לא בכח גדול אשר חקק ה' במלוא האמורה
בענין של פרה אדומה, ובמוותם גם כן תתרחק הטומאה, כאומרו
ז"ל (ויצאת סא). בפסוק (להלן פס' יד) אֲקֶם פִּי יְמוֹת וגו', ישראל
מטמאים באהל ואין אומות מטמאין באהל:

ובבר המשלתי במקום אחר ענין זה, לשני כלים שהיו אצל
בעל הבית, אחת מלחה דבש ואחת מלחה זבל, ופינה אותם
והוציאם לחוץ מהחדר, אותה שהיתה מלחה דבש מתקבצים לה כל
הזבובים והרמשים, ואותה שהיתה מלחה זבל הגם שיכנסו לה קצת
מהרמשים לא יקוה לשל דבש. כמו כן אדם מישראל שמת, להיותו

פניני וחידושי אור החיים הק'

עשיית מצוה בלא טעם חשוב בקיום כל התורה

זאת חקת התורה אשר צוה יי לֵאמֹר (יט, ב). ובדרך רמז
ירצה באומרו חקת התורה, שאם יקיימו מצוה זו הגם היותה
חוקה בלא טעם, מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה אשר
צוה ה' לֵאמֹר, כי קיום המצוה בלא טעם, יגיד הצדקת האמונה
והסכמת הנפש לקיים כל מצוות הבורא, וזה לך האות. ואולי כי
לטעם זה רצה ה' שתתמסר להם המצוה בדרך חוקה:

רמז לנקמה במלכות אדום

וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר
לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל (יט, ב). אמר הקדוש ברוך הוא אביא עליכם
זמן שיקיימו מצוה זאת בדרך [זו], ויקחו אליך - פרה אדומה,
רצה לומר מלכות אדום, תמימה, רצה לומר שתמה זמנה וכלו
בה זמנה, אשר אין בה מום, שאין לה יסורים, והם בשלוה, אשר
לא עלה עליה עול, עול של תורה. [יסופה תהיה] ונתתם אותה
אל אלתו, רצה לומר בעזר אל, ושחט אותה וכו', ותעשו עמה
משפטי נקמה. יהי רצון שיקיימנה ישראל ואני ובני בכללם,
בעגלא ובזמן קריב, אמן: מאור החיים (עמ' פג)

רק ישראל שקיבלו התורה מטמאין באהל

זאת התורה אדם כי ימות באהל וגו' (יט יד). אומרו זאת
התורה, יתבאר גם כן על דרך שפירשתי בפסוק (ב) זאת חקת
התורה, והוא לצד שדקדק לומר אדם כי ימות וגו' ודרשו
רבותינו ז"ל (ב"מ קיד:) אתם קרויים אדם, ישראל מטמאין באהל
ואין אומות העולם וכו', לזה הקדים לתת הטעם שסובב הדבר,
ואמר זאת התורה שמוסיבתה הוא שאותו שנקרא אדם מטמא
באהל, אבל אומות העולם שאין להם תורה [אין מטמאין] וכו'.
ועיין מה שכתבתי בפסוק זאת חקת התורה:

מלא קדושה המתוקה והעריבה, בלאת הגפש ונתרוקו הגוף,
יתקבלו הקליפות לאין קץ, שהם כוחות הטומאה התאבדים תמיד
להדבק בקדושה ליהנות מהערב, ולזה יטמא באהל, ואפילו אלה
בתים מקורים ואחת פתוחה לחברתה - הטומאה תמלא כל החלל
המקורה, מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל, להיותו מושלל
מהקדושה, אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית
הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה. ... והוא מאמר ה'
זאת חקת התורה: [עיי"ע בפנינים ד"ה ובדרך רמז].

מאמר דבר אל בני ישראל קודם מאמר זאת חקת התורה,
על זה הדרך דבר וגו' זאת חקת התורה:

אכן לכל מלכות התורה הם שכליות ושמעיות, שכליות
שהשכל מחייבם, כגון כבוד אב ואם גניבה גזילה אונאה רציחה
וכדומה. שמעיות, שבת - כי בו שבת הבורא, יום טוב - על הנס
שנעשה לנו בהם, עבודה זרה - שלא לעבוד זולת אלהינו כי הוא
המוציא אותנו וגו', וכדומה לזה, וזה הוא טעם הגלגל. ואין לך

טעם הפרה חוקה ונסתר מישראל וידוע רק למשה

אשר צוה ה' לֵאמֹר. צריך לדעת למה הוצרך לומר מאמר
זה, והלא רואני כי ה' הוא המְּקֹוֶה לֵאמֹר, שכן אמר וידבר ה' אל
משה לֵאמֹר, דבר אל בני ישראל. עוד, אומרו לשון נסתר
אשר צוה ופי ה' הוא המדבר, והיה לו לומר אשר אנכי מצוה
לֵאמֹר. עוד למה לא הספיק במה שאמר לֵאמֹר בפסוק ראשון,
וחזר לומר פעם שנית לֵאמֹר. עוד צריך לדעת למה לא הקדים

מורה ומורה שאין בה עוד סודות נעלמים הנגלים למשה, ולאדם ראוי המשיג לקנות קנין התורה במ"ח דברים השנויים במשנת חסידים (פ"ו), שאז מגלין לו רזי התורה שגילה ה' למשה בסיני, ומשה גם כן גילה לישראל בני דורו סודות הנסתרים וטעמי המצוות ויסוד כל דבר:

ובמה שלפנינו מורה ה' אליו שסתום הדברים, ויאמר להם הדבר בחוקה בלא טעם, והוא מה שהעיר אותנו באומרו **וידבר ה' אל משה לאמר לישראל, פירוש ומה הוא המאמר שמה לו לומר להם, זאת חקת התורה פירוש מורה זו היא חקת התורה כן צוה ה' לאמר לכם, וכאילו אמר הכתוב אשר מורה ה' לאמר לכם הוא זאת חקת התורה. ומתוך הדברים אתה למד שגאמר למשה דברים מוטעמים במורה זו, אלא שמה שמה עליו לאמר הוא חוקה, ובזה לא יתבעוהו ישראל לומר להם טעם הדבר, כיון שה' מורה עליו לומר הדבר בחוקה, ובזה נתיישבו הדקדוקים:**

גם נתיישב למה לא הקדים מאמר 'דבר' וגו' למאמר 'זאת חקת' וגו', כי מאמר **זאת חקת התורה** היא מצות ה' על מורה שיאמר לישראל, שה' מורה לו שיאמר להם מורה זו בחוקה, ומאמר **דבר** בא על עיקר המורה מצות ה' לישראל. ולכך שיאמרו ישראל הרי העושה מורה בלא ידיעת טעמה וסודה נחשבת המורה כגוף בלא נשמה, לזה גמר אומר **דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה וגו', פירוש יקחו למה שאתה יודע ומכוין בדבר, להיותך**

יודע סוד הענין ופלאיו, וזהו תהיה המורה נעשית שלימה במעשה ובמחשבה הנריכה. וכפי זה ידויק על נכון אומרו **ויקחו** בתוספת וא"ו בתחילת הציווי להם, שנתכוין לומר שמלבד הלקיחה עצמה שיקחו הפרה, עוד יוסיפו שיכוונו בלקיחתה למה שאליך, כאמור:

ואם תאמר תינח אותה פרה של אותו דור, פרה שיעשו בכל דור ודור מה תהא עליה, אפשר שלא מכוון העלים ה' סודה אלא מכללות ישראל, אבל למיוחדים שהם אהרן וכיוצא בו נמסרו סודותיה, והם ימסרו למיוחדים הבאים אחריהם. או אפשר שכל דור ודור יכוונו למה שידע משה. ומאמתי שאמרו במדרש (תנחומא ח) וזה לשונם: **ויקחו אליך**, ללמד שכל הפרות שנעשו יהיו נקראים על משה, וצריך לדעת למה עשה ה' שינוי במורה זו מכל המצוות שתקרא על שמו, ולדברינו יש טעם נכון בדבר כמו שפירשתי:

או יאמר על פי דבריהם ז"ל (עיי' במד"ר יט ח) שאמרו 'שאלומות העולם מונים את ישראל מה מורה היא זו' וכו', לזה בא מאמר הכתוב כאן ואמר **זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר**, פירוש שיאמרו לישראל לאומות כשהן מקנטרים אותם ואומרים להם מה מורה היא זאת וכו', יאמרו להם חקה חק ה' עלינו לעשות, ואין לנו מהרהרין אחריו. ולפי זה אפשר שהורשה משה לומר להם טעם המורה וסודה, אלא שלא יאמרו הטעם לאומות כשידחקו אותם בדברי קנטור מה מורה היא זאת ומה טעם יש בה:

כל מעשי הפרה רומזים לדינים

פרה אדומה וגו'. רואה אני כי כל סימניה מוכיחים על הדינים: **אדומה**, כי הוא זה סימן תגבורת הדינים. **תמימה**, באין שער שחור, וכן אמרו ז"ל (פרה פ"ב מ"ה) 'שתי שערות שחורות פוסלות אותה', ולא שערותיה לבד אלא אפילו קרניה וטלפיה כריכים להיות אדומים, אבל שחורות ואין צריך לומר לבנות פוסלות (שם מ"ב). **אשר לא עלה עליה עול**, כי העול ימתק הדינים, בסוד מאמרם (ברכות ה). 'יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם' שהם בחינת הדינים. גם שריפתה באש הוא בחינת הדינים. ובהתקבלות הדינים באפר, יעשו הברחה לטומאה הדבוקה באדם מהמת, שגם היא אינה אלא רעוה רעה מלד יסורי המשפט:

וראייתי בספרי זוטא, ופסקו רמב"ם צפרק א' מהלכות פרה אדומה (ה"א) 'אין לוקחין עגלה ומגדלין אותה שגאמר ויקחו וגו' פרה ולא עגלה', ע"כ. ולפי מה שאמרנו שכל מעשיה הם בחינת המשפט, יש טעם בדבר, כי שם פרה יגיד מספר הידוע למספר בחינת הדינים כי ידוע לידועי חן (שעהמ"א פר' חקת), לזה מורה ה' שיקנו אותה כשיש בבחינת מספרה מספר אשר תכוון אליו, אבל אם יקנו עגלה, קונים דבר שאין בו המספר אשר לנו כריכין לו, והגם שמגדלין אותה עד שנקראת פרה, אף על פי כן יקפיד ה' על שעת הקנין, כדי שיהיו קונים דבר שהכונה בו, שהם רפ"ה דינים:

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר וגו', מורה זאת שבה לתורה, זכות לישראל, ומעלה למשה. שבה לתורה, שכתוב במורה הזאת חקת התורה, ראה לומר חקת של כל התורה. זכות לישראל, מאחר שרוב מצוות של תורה יש להם טעם לעשותם, אבל זאת לא יש לה טעם אלא חקה סתם, ובזכות מורה זאת יש זכות לישראל על כל התורה, זהו שאמר **זאת חקת התורה, ראה לומר לכל התורה. מעלה למשה, שגאמר אליו ויקחו אליך:**

במצות הפרה - שבח לתורה, זכות לישראל ומעלה למשה

וידבר ה' אל משה ואהרן לאמר זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר וגו', ויקחו פרה אדומה וגו'. בהרבה מקומות מצינו שחכמינו ז"ל נאשו ונתנו והטריחו לידע סוד זאת המורה. ומעלת הרב נר"ו (נטריה רחמנא ופרקיה) דרש בשבת בשעת מנחה, והביא סלת נקיה ממה שכתבו מקצת חכמינו ז"ל על פסוק זה, והוסיף משלו בזה הלשון: